

BIZTONSÁGOS ÉS EGÉSZSÉGES MUNKAFELTÉTELEK

Az Infojegyzet a [T/6072](#) számú törvényjavaslatához kapcsolódóan a munkavédelem területének változásairól, nemzetközi és hazai szabályainak újdonságairól számol be. Kapcsolódik korábbi anyagunkhoz (Infojegyzet [2018/18](#)), részben annak frissítése.

Bevezetés

Kártyás a munkajog céljai között a munkáltató jogos gazdasági érdekvédelme után a második helyre sorolja az élet- és egészségvédelmet, és úgy ítéli meg, hogy a munkavédelem az egyik legsikeresebben szabályozott munkajogi terület. A munkavédelem szabályainak létrejöttét a munkafolyamatokra, az anyagokra és technológiákra vonatkozó tanulási folyamatok és a változásaikhoz való alkalmazkodási igények és szükségesszerűségek határozzák meg ([Kártyás, 2020](#)).

NEMZETKÖZI JOGI GARANCIÁK, UNIÓS SZABÁLYOK

Számos, hazánk által is aláírt és ratifikált emberi jogi tárgyú nemzetközi egyezmény foglalja magában a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez való jogot. Az **ENSZ** égisze alatt született **Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya** (Magyarországon kihirdette az [1976. évi 9.tvr.](#)) 7. cikke rögzíti, hogy a részes államok elismerik mindenkinek a jogát az igazságos és kedvező munkafeltételekhez, amelyek biztosítják – mások mellett – az egészséges és biztonságos munkafeltételeket.

Az **Európa Tanács** tagjai által 1961-ben elfogadott és 1965-ben hatályba lépett **Európai Szociális Karta** (kihirdette az [1999. évi C. törvény](#)) 3. cikkelye a biztonságos és egészséges munkafeltételekhez való jog tényleges gyakorlásának biztosítására vonatkozó kötelezettségeket ír elő az aláíró felek részére.

A **Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO)** 1981. évi 155. számú egyezménye kijelöli a munkavédelem nemzeti politikai elveit, az országos és a vállalati szinteken foganatosítandó kapcsolódó intézkedéseket, míg a 161. számú egyezmény az üzemegészségügyi szolgálati rendszer kialakításáról és feltételeiről szól. Előbbit hazánkban a [2000. évi LXXV. tv.](#) utóbbit az [1988. évi XIII. tvr.](#) hirdette ki. A [2006. évi 187. számú egyezmény](#) a munkahelyi biztonság és egészségvédelem folyamatos javítását, és az azt biztosító nemzeti politika és intézményrendszer hatékony működtetésére vonatkozó kereteket jelöli ki az aláírók számára. Magyarország ezt az egyezményt nem ratifikálta, ezt a lépést a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma 2022 őszén, az évente megrendezésre kerülő [Munkahelyi Biztonság és Egészségvédelem Európai Hete](#) alkalmával szorgalmazta (hirklikk.hu, 2022. 10.28.).

- "Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez." ([Magyarország Alaptörvénye XVII. cikk \(3\)](#)).
- Az egészséges munkahely az, ahol a dolgozók és a vezetők folyamatos fejlesztést alkalmazva együttműködnek annak érdekében, hogy megvédjék és biztosítsák a munkavállalók egészségét, biztonságát és jóllétét a munkahelyek fenntarthatóságával együtt ([WHO, 2010](#)).
- A munkavédelemmel és a munkaügyi hatósági tevékenységgel kapcsolatos közigazgatási feladatokat a [GFM Munkavédelmi Irányítási Főosztálya](#) a fővárosi és megyei kormányhivatalokkal együtt látja el.
- A munkavédelmi ellenőrzésen átesett munkáltatók mintegy 70 százaléknál találnak valamilyen szabálytalanságot ([GFM](#)).
- 2022-ben több, mint 45 ezer munkavédelmi hatósági intézkedés történt. 4500 esetben azonnali intézkedésre került sor, 451 esetben szabtak ki munkavédelmi bírságot, aminek a teljes éves összege 235 millió Ft volt ([GFM](#)).
- A munkafolyamatok, a technológia fejlődés, a foglalkoztatás formák átalakulása nyomán új biztonsági és egészségügyi kockázatok jelennek meg.

Európai Unió

Az EU kiemelkedő jelentőségű munkavédelmi jogszabálya, a **munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről** szóló [89/391/EK keretirányelv](#) több mint harminc éve lényegi módosítások nélkül határozza meg a munkavédelem alapintézményeit. E jogszabály és a munkahelyi biztonság és egészségvédelem egyes területei szerint csoportosítható (pl. munkahely, eszközök, védőeszközök; vegyi, biológiai anyagoknak, fizikai veszélyeknek való kitettség; munkateher, ergonómiai és pszichikai kockázatok stb.) **további irányelvek összessége** adják az uniós biztonsági és egészségvédelmi jogszabályok alapját. Az [irányelvek](#) átültetése során szigorúbb szabályokat is el lehet fogadni, így a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén érvényes jogi követelmények eltérőek lehetnek a tagállamokban.

Kártyás értékelése szerint a **keretirányelv** a tágran értelmezhető fogalmakkal és az általános szabályokkal **tartósan rendezni tudta** a munkavédelmi kereteket, és ehhez hozzájárult az Európai Bíróság joggyakorlata is. Az egyedi irányelvek és ezek módosításai reagáltak a változó körülményekre, a tudomány és a technikai új eredményeire épültek ([Kártyás 2023](#)).

Az 1994 óta működő **Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA)** ágazatspecifikus információkat szolgáltat elsősorban a kis- és középvállalkozásoknak, mivel azok foglalkoztatják az uniós munkavállalók többségét. Útmutatást nyújt a munkáltatók számára a kockázatkezelési és -értékelési folyamatokban, kiemelve a prevenció jelentőségét; valamint azonosítja a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos új típusú kockázatokot és javaslatokat dolgoz ki ezek kezelésére. Az ügynökség minden tagállamban fókuszpontot működtet, ez Magyarországon a Gazdaságfejlesztési Minisztérium (GFM) [Munkavédelmi Irányítási Főosztálya](#).

Az Európai Bizottság által 2021-ben elfogadott, a [2021 és 2027 közti időszakra vonatkozó munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keret](#) meghatározza azokat a fő

prioritásokat és intézkedéseket, amelyek a munkavállalók egészségének és biztonságának javításához szükségesek annak érdekében, hogy a munkahelyek megfeleljenek a gazdaság, a demográfia és a munkavégzési minták gyors változásai következtében fellépő új kihívásoknak. Megállapították, hogy a korábbi, [2014–2020-as stratégiai keret](#) prioritásai továbbra is relevánsak. Ugyanakkor a munkavállalók egy része számára a munkahely fogalma egyre „képlékenyebb” és ezzel egyidejűleg az új munkavégzési, szervezeti formák, üzleti modellek és iparágak megjelenésével egyre összetettebbé válik. A Covid19-járvány kihangsúlyozta ezt az összetettséget, és minden eddiginél jobban összekapcsolta a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot a közegészségügyi szakpolitikával.

A 2021-2027-es stratégiai keret három horizontális kulcsfontosságú célkitűzésre összpontosít:

- a munka új világában a zöld és digitális átállás, illetve a demográfiai átmenet által előidézett változások előrejelzése és kezelése;
- a munkahelyi balesetek és megbetegedések megelőzésének javítása;
- az esetleges jövőbeli egészségügyi válságokra való felkészültség javítása.

HAZAI JOGI KERETEK, VÁLTOZÁSOK

A [2012. évi I. tv.](#) a Munka Törvénykönyvéről (MT) a munkáltató alapvető kötelezettségei között rögzíti, hogy a munkáltató biztosítja az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeit, valamint azt, hogy *„A munkavállalót csak olyan munkára lehet alkalmazni, amely testi alkatára, fejlettségére, egészségi állapotára tekintettel rá hátrányos következményekkel nem járhat. A munkáltató a munkavállaló egészségi állapotának változására tekintettel köteles a munkafeltételeket, a munkaidő-beosztást .... megfelelően módosítani.”* (51. § (3)).

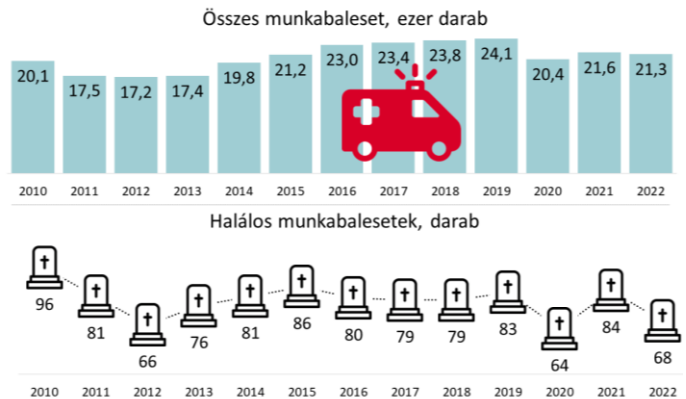
Az állam az MT és a balesetvédelmi szabályok mellett a foglalkozás-egészségügyi rendszer működtetésével biztosítja a munkavállalók

egészségét és biztonságát. A hazai munkavédelem alapjogszabálya, az [1993 évi XCIII. törvény \(Mvt.\)](#) a munkavédelemről, legutóbb 2022 őszén került átfogóbb módosításra. A változások lépcsőzetesen, 2023 és 2026 között lépnek életbe. **2023. január 1-től életbe lépett néhány főbb változás, hogy**

- a mentési terv elkészítése munkavédelmi szaktevékenység;
- a munkavédelmi oktatási tematika elkészítése munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenység;
- a munkavédelmi képviselők képzése viszszerült a felnőttképzésről szóló törvény hatálya alá, és szervezett képzéssé vált;
- a munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálatot – kivéve a veszélyes technológia esetét – szakirányú képzettséggel és munkavédelmi szakképzettséggel rendelkező személy, vagy jogszabályban erre feljogosított személy, vagy erre akkreditált intézmény végezhet;
- az expozíciós nyilvántartást (veszélyes anyagoknak való kitettség adatai) csak a határértékkel szabályozott veszélyes anyag esetén kell rögzíteni;
- az építési munkahelyen végzett tevékenység bejelentésével kapcsolatos információkat a munkavédelmi tv. szabályozza;
- a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalókról jegyzéket kell vezetni, és a tevékenységet a munkavédelmi hatóság számára be kell jelenteni;
- az azbeszttel történő tevékenységet a rákkeltő anyagok bejelentésétől függetlenül külön is be kell jelenteni;
- a munkabaleseti nyilvántartást további adatokkal és információkkal szükséges kiegészíteni (munkabaleset sorszáma, sérült neve, személyes adatai, ellátás stb.).

A [Munkavédelem Nemzeti Politikája](#) című munkavédelmi stratégia a 2016–2022-es időszakra vonatkozott. Középpontjában a munkavállalók biztonságát és egészségét veszélyeztető kockázatok csökkentése és a munkabalesetek és foglalkozási betegségek kialakulásának megelőzése állt. Mádi értékelése szerint

1. ábra: A munkabalesetek alakulása, 2010–2022

Forrás: [Infoszolg/ KSH Stadat, 4.1.1.42.](#)

a stratégia célkitűzései csak részben valósultak meg. A három napot meghaladó munkaképtelenséggel járó munkabalesetek és a halálos munkabalesetek száma lényegesen nem változott. Előbbiek száma 2010-től nem csökkent: 2022-ben 21 273 volt (2010: 20 123), az ezer alkalmazottra jutó arányuk 5,2% (2010: 5,9%) volt (lásd a fenti ábrát). A munkavédelmi és munkaegészségügyi szakemberek adatbázisa nem jött létre, valamint a 2020 és 2021 között az ellenőrzött munkáltatók száma csökkent, míg a feltárt szabálytalanságoké emelkedett ([Mádi, 2022](#)). Új munkavédelmi stratégia jelenleg nincs érvényben.

Munkavédelem és távmunka

A Covid-19 járvány idején megnőtt a jelentősége az otthoni munkának és a távmunkavégzésnek, amely munkavégzési formákban dolgozók aránya a járvány után is magas maradt a korábbiakhoz képest. A KSH adatai szerint 2019-ben 36 ezer, 2021-ben 158 ezer, 2022-ben 96 ezer fő végzett távmunkát a megkérdezés előtti négy hétben (KSH Stadat [20.1.1.13.](#)) A 2022. június 1-től életbe lépő új távmunka szabályok ([MT 196. §](#)) és az ahhoz kapcsolódó munkavédelmi rendelkezések ([Mvt, 86/A–C. §](#)) rugalmasabb kereteket nyújtanak a feleknek. (A korábbi szabályozásról lásd: [Infojegyzet 2020/31.](#)) Néhány változás a munkavédelem vonatkozásában:

- bizonyos feltételekkel a távmunkavégzés a munkavállaló által biztosított munkaeszközzel is történhet,
- a munkáltató köteles meggyőződni a munkaeszköz egészségét nem veszélyeztető

biztonságos állapotáról, de annak fenntartásáról a munkavállalónak kell gondoskodnia;

- számítástechnikai eszközzel történő munkavégzéskor a munkáltató továbbra is köteles a dolgozót írásban tájékoztatni a munkavégzéshez szükséges, egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények szabályairól; a munkavédelmi szabályok megtartását távolról is ellenőrizheti;
- nem számítástechnikai eszközzel végzett távmunka esetén a távmunkavégzés helye csak a munkáltató által munkavédelmi szempontból előzetesen megfelelőnek minősített hely lehet, a feleknek a távmunkavégzés helyéről írásban kell megállapodniuk.

ÚJ TÍPUSÚ KOCKÁZATOK

Az új technológiák, anyagok és munkafolyamatok megjelenése, a munkakörülmények és munkafeltételek folyamatos változása, az atipikus és újfajta munkavégzési formák (részmunka, telework, alkalmi, szezonális, platform alapú munka, stb) arányának növekedése nyomán új típusú munkavédelmi kérdések, a munkavállalói egészséget veszélyeztető új problémák jelennek meg. Az EU-OSHA [négy új területen](#) törekszik ezen újfajta, a **munkahelyi biztonságot és az egészséget érintő**

kockázatok feltérképezésére és előrejelzésére. Ezek a területek a következők:

- a körforgásos gazdaságra való áttérés;
- az információs és kommunikációs technikák alkalmazása (IKT) és a munkavégzés digitalizálása;
- a nanoanyagok használata;
- a zöld munkahelyek.

A munkavégzési **kockázatok terén eltolódás van** a munkavégzést érintő fizikai jellegű kockázatok irányából **az érzelmi és pszichoszociális kockázatok felé**. Egyre nagyobb mértékben van jelen a fizikai inaktivitásból (ülő munkavégzés) fakadó ergonómiai kockázat is. Emellett az elemzett adatok azt mutatják, hogy a hagyományos fizikai kockázatokkal érintettek (zaj, vibráció, magas vagy alacsony hőmérséklet stb.) aránya sem csökken ([EU-OSHA, 2023](#)). A túlzott idegi és pszichés megterhelés nyomán nő a munkahelyi stressz, gyakoribb a kiegészítő szindróma, amely hosszú távon pszichoszomatikus megbetegedésekhez, a munkaerő kieséséhez vezet. Mindez az egyén, a szervezetek és a társadalom számára is negatív következményekkel jár ([Berényi, 2020](#)). **A digitális technológiák, a mesterséges intelligencia** alkalmazása a munkahelyeken új kihívásokat, pozitív és negatív hatásokat is magával hoz. Mindezekről tájékoztat és hívja fel a figyelmet az EU-OSHA „[Egészséges munkahelyek 2023–2025](#)” kampánya is.

Források:

- Kártyás Gábor: [XXI. század és munkajog: megőrizni vagy megreformálni?](#) in: Visegrád 17.0 (szerk. Pál Lajos, Petrovics Zoltán), Budapest, Wolters Kluwer, 2020
- Kártyás Gábor: [30 éve hatályos a munkavédelmi keretirányelv](#), Iustum – Aequum – Salutare 2023/2.
- Mádi Sarolta: [A munkavédelem nemzeti politikája hazánkban](#), Miskolci Jogi Szemle, 2022/2. (1. szám)
- Berényi Laura: [Az egészséges munkakörnyezethez való jog](#), Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politika, 38/1 (2020), p281-292
- Ex-post evaluation of the European Union occupational safety and health directives, (REFIT evaluation), [SWD\(2017\) 10 final](#)
- Felföldi Krisztina: [Munkavédelmi törvény változásai](#), OREMBIK, 2023. május 8. eladás
- [Occupational safety and health in Europe – state and trends](#), EU-OSHA, 2023
- [Impact of artificial intelligence on occupational safety and health](#), EU-OSHA, 2021

Készítette: Kardos Krisztina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486